HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רב פפא א) [א]דבקיה לקומץ בדופניה דמנא מאי תוך כלי בעינן והא איכא או דילמא הנחה בתוכו כתקנו בעינן והא ליכא תיקו בעי מר בר רב אשי [ב]אפכיה למנא ודבקיה לקומץ בארעיתיה דמנא מהו הנחה בתוכו בעינן והא איכא או דילמא הנחה כתקנו בעינן וליכא תיקו בעי רב פפא מלא חפניו שאמרו מחוקות או גדושות א"ל רבי אבא לרב אשי ת"ש [ג]מלא חפניו שאמרו לא מחוקות ולא גדושות אלא טפופות תנן התם ב) [ד]נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול ג)מן הכלי על הרצפה ואספו כשר מה"מ דת"ר ד) 1 ולקח מדם הפר [ה]מדם הנפש ולא מדם העור ולא מדם התמצית מדם הפר דם מהפר יקבלנו דאי סלקא דעתך מדם הפר מדם ואפילו מקצת דם והאמר ה)רב יהודה [ו]המקבל צריך שיקבל את כל דמו של פר שנאמר 2 ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח אלא ש"מ מאי מדם הפר דם מהפר יקבלנו וקסבר גורעין ומוסיפין ודורשין בעי רב פפא [ז]נתפזר הקטורת ממלוא חפניו מהו ידו כצואר בהמה דמי ופסולה או דילמא ככלי שרת דמי ולא פסולה תיקו בעי רב פפא חישב בחפינת קטורת מהו מי אמרינן יליף 3 מלא 4 מלא ממנחה מה התם מהניא בה מחשבה הכא נמי מהניא בה מחשבה או לא א"ל רב שימי בר אשי לרב פפא ת"ש ו)הוסיף רבי עקיבא ז) א(הקומץ) והקטורת והלבונה והגחלים שאם נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן קא סלקא דעתך מדפסל טבול יום פסלה נמי לינה ומדלינה פסלה [ח]פסלה נמי מחשבה בעי רב פפא חישב

דבקיה לקומץ בדופניה דמנא. קיי"ל במסכת מנחות (דף כו.) שהקומץ טעון מתן כלי וקומץ מתוך כלי זה ומקדשו לתוך כלי אחר ואם לא נתנו בשוליו ונתנו בדופניו ודבקו מהו: **טפופות.** לשון דבר קף בגובה מעט כמו על דאטפת אטפוך (אבות פ"ב משנה ו): **נשפך הדם על הרצפה.** ולא נתקבל בכלי: **מן הכלי כו'.** משנה היא לעצמה בפרק אחר (דף לב.) ואינן זו בצד זו ושתיהן במסכת זבחים: **מנא הני מילי.** דבעינן שירד מצואר בהמה לכלי: **מדם הנפש.** דם קילוח שהנפש יוצאה בו: **גורעין.** אות מתיבה זו ומוסיפין על תיבה זו ודורשין: **חישב בחפינת קטורת.** על מנת להקטירה למחר: **מי יליף מלא מלא ממנחה.** מה התם מהניא מחשבה בקמילתה דנפקא לן במנחות (דף פג.) מזאת התורה לעולה ולמנחה וגו' הוקשו לשלמים מה שלמים מפגלין ומתפגלין אף מנחה וכו': **והכא נמי מהניא מחשבה.** בחפינתה או לא. והכא ליכא לאקשויי היינו הך כדאקשי לעיל דהנהו תרוייהו בעיי הוו להו בחד טעמא א] לאיתויי הכא בחפניו כדהתם בקומצו אבל הך מילתא אחריתי היא ואי נמי לא דרשי גזירה שוה לענין בקומצו דילמא דרשי לה לענין מחשבה: **פוסל את כולם.** שזו היא אחת מעשרה מעלות שנאמרו בחומר בקדש (חגיגה דף כ:) שהכלי מצרף כל מה שבתוכו להיות כאלו נגע בכולו: **קס"ד מדפסיל טבול יום.** אלמא קידשה הכלי קדושת הגוף פסלה נמי לינה וכיון דפסלה לינה פסלה נמי מחשבת לינה כשחישב להקטירה למחר. וקשיא לי דשבקיה למתניתין דמעילה (דף י.) דתנן בה בהדיא הקומץ והקטורת ומנחת כהנים מועלין בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה והכא דחיק לאיתויי בקא ס"ד מטבול יום:

בעי רב פפא דבקיה לקומץ בדופניה דמנא וכו'. בתר הכי גרס בעי מר בר רב אשי אפכיה למנא ודבקיה לקומץ בארעיתיה דמנא מאי הנחה בתוכו בעינן והא איכא או דילמא כתיקונו בעינן והא ליכא תיקו וברוב ספרים ליתא לבעיא דמר בר רב אשי אבל בפרק קמא דמנחות (דף יא.) איתא בכל הספרים וכיון דמייתי לכולה מילתא דהתם הכא אגב גררא נראה דגרסינן נמי לבעיא דמר בר רב אשי ותימה לי דבפרק המזבח מקדש (זבחים דף פח.) אמר שמואל כלי שרת אין מקדש אלא בפנים ופר"ח למעוטי חקק מושבו מבחוץ ושמא יש לומר דהוא היה מפרש כאן שהיפך הכלי כי ליתוקא ונעשה תוכו ברו וברו תוכו שפיר מקדש ורש"י פי' שם אלא בפנים בעזרה וקשה דהוה ליה למימר בקודש כדתנן התם: **גורעין ומוסיפין ודורשין.** לא שייך למיפרך סכינא חריפא דמפסקא לקראי כדפריך בפ' יש נוחלין (ב"ב דף קיא:) דהתם [נמי] נסיב וי"ו דונחלתו ולמ"ד דלשארו ועושה תיבה בפני עצמה. בפ"ב דזבחים (דף כה.) גרס אמר רב יהודה אמר שמואל השוחט צריך שיגביה סכין למעלה שנאמר ולקח מדם הפר ולא מדם הפר ודבר אחר ותימה מדמעטינן דם הסכין כל שכן שעל הרצפה וי"ל דילמא דם הסכין גרע טפי שנתקבל בפסול כדאמרינן במנחה לא בלל כשר ואם בללה חוץ לחומת העזרה איכא למאן דאמר פסולה בפ"ק דמנחות (דף ט.) אי נמי אי לאו טעמא דגורעין ומוסיפין ודורשין ה"א למדם הפר ודבר אחר אתא למעוטי שעל הרצפה אבל דסכין שפיר דמי הא דלא מיבעיא לן הכא אין לי אלא קדשי קדשים קלים מניין כדקא מיבעיא בפרק שני דזבחים (דף כה:) גבי הצורם אוזן הפר ואחר כך קיבל דמו פסול שנאמר הפר שהיה כבר דכיון דגלי בחד מינייהו דה"ה קדשים קלים הכי נמי בהאידך: **או דילמא ככלי שרת דמי ולא פסולה.** תימה לי תיפשוט מדקא מייתי ליה לפני ולפנים בכף ולא מייתי ליה בחפניו ואמר לעיל משום דלא אפשר ואי ידיו ככלי שרת דמו נעייל בחפניו ונכנה למחתה עילויה וכי מטי התם ירפה קצת ידיו זו מזו ויניח לקטורת ליפול על הרצפה והמחתה תשאר עדיין בידיו ולישקלה למחתה ולותבה אארעא והדר יגביה הקטורת מן הקרקע ויתננה על הגחלים כיון דידיו ככלי שרת דמו וי"ל אפילו את"ל דידיו ככלי שרת דמו ולא מיפסיל אי נפלה אארעא ואספה מכל מקום לאו אורח ארעא לעשות כן לכתחילה בכל שנה ושנה השתא לפני מלך ב"ו אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה עאכ"ו: **מי יליף מלא מלא מהתם.** פירש"י ומנחה מתפגלת בקמילה דילפא בהיקשא מזאת התורה לעולה ולמנחה וגו' דהוקשה לשלמים שמפגלין ומתפגלין ותימה לי והאמרינן בפרק איזהו מקומן (זבחים דף מט:) דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש בקדשים וי"ל לפרש דפשיטא ליה דשייך בה פיגול בהליכתה ובהקטרתה למ"ד במנחה הקטרה מפגלת הקטרה בפרק הקומץ זוטא (מנחות דף יז.) כיון דלכל הני עבודות דמו לגמרי לעבודת המנחה ואע"ג דלא איתקש לשלמים הא כתב בתר קרא דזאת התורה ביום צוותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם (ויקרא ז) ודרשינן מיניה זה בכור מעשר ופסח וכל מידי דשייך ביה הקרבה והקטרה עד שאני מרבה לוג שמן של מצורע דמוכח בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כח.) דבעינן לשמו ושאל הרב רבי יום טוב הקדוש את ריצב"א מנלן והשיב לו מביום צוותו להקריב את קרבניהם נפקא דאיהו נמי איקרי קרבן כדכתיב (ויקרא יד) והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן ודרשינן בפרק בית שמאי (זבחים דף מד:) כל קרבנם (במדבר יח) לרבות לוג שמן של מצורע כ"ש קטורת דאיהי גופה קריבה לאשים וכתב בה לשון הקטרה ולא מיבעיא ליה הכא אלא אי חשיבא חפינה עבודה כמו קמילה דבקמילה פשיטא לן דהיא עבודה ומפגלין בה כמו שחיטה בזבח שהשחיטה היא מפרשת חלק גבוה הדם מחלק הדיוט כך קמילה מפרשת הקומץ מן המותר אבל בחפינה לא שייך למימר הכי דאפילו מה שנשאר במחתה הוא חלק גבוה ובפעם אחרת מקריב אותה אבל מספקא ליה אי גמר מלא מלא וחשיבא כמו קמילה או לא ופשיט רב שימי בר אשי מדפסלה בה לינה פסלה בה מחשבה ככל ח) עבודה שהזקיק לה הכתוב ואם כן בחפינה נמי פסלה בה מחשבה: **מדפסיל בה טבול יום פסלה בה לינה.** תימה האמר בפ"ק דשבועות (דף יח:) נתנה למכתשת נפסלת בטבול יום ואפילו הכי לא פסלה בה לינה שהרי היו משהין אותה כל השנה כולה י"ל ההוא פסולה דפסיל בה טבול יום אינו אלא מדרבנן והכי לא פסלה בה לינה אבל האי דהכא מדאורייתא כמו שמפרש הקשה רש"י אמאי מייתי מדיוקא מדפסיל בה טבול יום פסל בה לינה לייתי ממתניתין דפ"ב דמעילה (דף י.) דקתני בהדיא הקומץ והלבונה והקטרת מנחת כהנים ומנחת כהן משוח ומנחת נסכים מועלין בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה ולא תירץ וריב"א תירץ דההיא דהתם איכא למימר דאיירי

מסורת הש"ס

א) [מנחות יא.], ב) זבחים כה., ג) זבחים לב., ד) [שם], ה) [לקמן נו: זבחים כה. ע"ש], ו) חגיגה כג: פסחים יט. עדיות פ"ח מ"א, ז) [צ"ל הסולת], ח) [בכל רש"ש],

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר וְהֵבִיא אֹתוֹ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד ה
2. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְיָ אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד ז
3. וְלָקַח מְלֹא הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְיָ וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת: ויקרא טז יב
4. וֶהֱבִיאָהּ אֶל בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֻמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל לְבֹנָתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אַזְכָּרָתָהּ הַמִּזְבֵּחָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ: ויקרא ב ב

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה והכא נמי מהניא מחשבה וכו' לאיתויי הכא בחפניו. נ"ב ע' רש"א וש"י:

תוס' ישנים

דבקיה לקומץ בדופניה דמנא. בפ"ק דמנחות [יא, א] בעי אכתי בעיא אחרת בכי האי גוונא. **ולקח מדם הפר ומדם השעיר.** ריב"א פי' דגרסינן ולקח הכהן המשיח מדם הפר וה"ג לה בת"כ [ויקרא, דיבורא דחטאת פרשתא ג, ז], ול"ג ולקח הכהן מדם הפר [ומדם] השעיר, דההוא בפר ושעיר של יוה"כ במתן דמים שהיה נותן על טהרו של מזבח הפנימי לפני ולפנים והיכל, אבל קרא דולקח הכהן המשיח מדם הפר מיירי בקבלה כדאיירינן הכא. **ואת כל הדם ישפוך.** בפ"ב דזבחים [כה, א] קאמר אם אינו ענין לשיריים דכתיב ואת כל הדם דבשיריים ליכא כולי דם תנהו ענין לקבלה. **נתפזרה קטורת ממלא חפניו מהו.** תימה לרב רבינו אלחנן מדבקיה לקומץ ונקט קטורת משמע דבקומץ פשיטא ליה, ואי ילפינן מלא מלא מקומץ היינו הך, ואומר רבינו דפשיטא דגבי קומץ הוי כצואר בהמה לפי שיש ד' עבודות במנחה כנגד ד' עבודות של דם כדאמרינן במנחות [יג, ב], אבל בקטורת מיבעיא ליה לפי שאין כלי לחפינה אלא משום דלא אפשר כדלקמן בסמוך, והלכך לא דמי אל קמילה שהיא במקום שחיטה וקידוש בכלי הוא במקום קבלת דם. **מדפסיל טבול יום פסלה נמי לינה ומדפסלה לינה פסלה נמי מחשבה.** מה שהקשה הקונטרס אמאי לא מייתי מתניתין דפ"ב דמעילה [י, א] קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה, אומר רבינו דההיא דמעילה איכא לאוקומה מדרבנן, וריב"א פיר' דלהכי לא בעי לאיתויי משום דמיירי בקטורת של כל השנה מדקתני התם קדשו בכלי לכך פסלה בה לינה לפי שמתקדשת בכלי שרת, אבל הך דהכא מיירי בקטורת של יום הכפורים דעיקרה אינה בכלי אלא משום דלא אפשר כדאמרינן לעיל ואין כאן כלי שרת לקדשה, לא הוה אמרינן דמפסלא בלינה, ועוד דומיא דגחלים דמיירו בגחלים של יוה"כ כדמשמע בירושלמי [חגיגה פ"ג ה"ב] וכדפירשתי לעיל [מד, ב]. אך קשה קצת דמשמע דחפניו קדשי כמו כלי שרת, ועוד דסוף סוף נותנה בכף שהוא כלי שרת. **מדפסיל טבול יום פסלה נמי לינה.** קשה לרבינו הרי קטרת שנפסלת בטבול יום משנתנה במכתשת כדאמרינן בפ"ק דשבועות [יח, א] ואפילו הכי לא פסלה בלינה עד שקדשה בכלי כדתנן בפרק שני דמעילה [י, א]. י"ל דמדרבנן הוא דמפסלא (מאו) בטבול יום וה"נ מוקמינן ההיא דמעילה לפירוש רבינו למדרבנן. והא דקתני וחייבין עליהן משום נותר כו' היינו מכת מרדות מדרבנן כדאמרינן בפ"ג דכריתות [יג, ב] אבל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין כו' עד ונכנס למקדש חייב והיינו מדרבנן דפסול גויה דרבנן כדאמרינן לקמן בפרק בתרא [פ, ב], אבל הכא מיירי בדאורייתא מדפסיל טבול יום ע"י צירוף דמדרבנן לא מחמרינן לפסול ע"י צירוף. מיהו תימה אמאי לא פשיט דפסלה ביה מחשבה מדתנן התם בסיפא ושאין לו מתירין חייבין עליו משום נותר וטמא ופיגול אין בו, ולמה לי טעמא לפי שאין לו מתירין תיפוק לי דלא שייכא ביה כלל מחשבה אפילו ליפסל, אלא ש"מ דשייכא ביה מחשבה לפסול, מיהו י"ל דלא אצטריך האי טעמא אלא משום (אחרינא) [אחריני] ומ"מ בקטורת שייך האי טעמא אע"ג דלא צריך התם. וא"ת איך תועיל כלל מחשבה בקטרת והלא אינו על מזבח החיצון כשלמים, י"ל דפסול מיהא הוי [ד]מודה ר"ש לפסול מק"ו בפ"ק דזבחים [יד, א]. ומדלינה פסלה פסלה נמי מחשבה. וא"ת (מדאמרינן) [הא אמרינן] בזבחים פרק טבול יום [קד, ב] לינה מהו שתועיל בפרים ובשעירים הנשרפים ופשיט(א)

עין משפט נר מצוה

ז א ב מיי' פי"א מהל' פסולי מוקדשין הל' כה:
ח ג מיי' פ"ד מהלכות עבודת יוה"כ הל' א:
ט ד מיי' פי"א מהלכות פסולי מוקדשין הלכה כה:
י ה שם הלכה כו:
יא ו מיי' פ"ד מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ח:
יב ז מיי' פ"ה מהלכות עבודת יום הכפורים הלכה כח:
ז [מיי' פי"ח מהלכות טומאת אוכלין הלכה ט]:
יג ח מיי' פ"ה מהל' עבודת יוה"כ הלכה כז:

מוסף רש"י

דבקיה לקומץ. בשעת קידושו בכלי, **בדופניה דמנא.** מבפנים (מנחות יא.). **בארעיתיה דמנא.** כגון שהיה לכלי בית קיבול מאחוריו כמו שיש בקערות (שם) ולי נראה מארעיתא דמנא שהפך הכלי ודבקיה לקומץ בארעית דמנא מתוכו (שטמ"ק שם מרש"י כת"י). **נשפך הדם על הרצפה.** מצואר בהמה שלא נתקבל בכלי (זבחים כה.) **דם מהפר יקבלנו.** שאם נשפך מן הצואר על הרצפה ואספו פסול שהרי לא נתקבל מהפר (שם). **דאי סלקא דעתך.** דהאי מ"ם דכתיבא במדם דרשינן ליה כדכתיב, דמשמע מקצת הדם יקבל (שם). **גורעין.** אות מתיבה זו, **ומוסיפין.** אותה על חברתה **ודורשים** (שם). **הוסיף רבי עקיבא.** בעדות (פסחים יט.) רישא קתני העיד ר"ש על אפר חטאת שנגע טמא במקצתו פסל את כולו (חגיגה כג:). **והלבונה והגחלים.** אע"ג דלאו אוכלין נינהו חיבת הקודש מכשרתן ומשויא להו אוכל (פסחים וחגיגה שם).

רבינו חננאל

דבקיה לקומץ בדפניה דמנא או בארעיתו מהו, ועלו בתיקו. **תניא מלא חפניו לא מחוקות ולא גדושות** (ולא) [אלא] **טפופות. תנן התם** נשפך הדם מבית הצואר של פר על הרצפה ואספו פסול כו'. מנא לן דתנו רבנן ולקח מדם הפר, (ו)מדם הנפש ולא מדם העור כו'. ואסיקנא מדם הפר קרי ביה דם מהפר, כלומר מדם שכתוב בפסוק קח המ"ם ממנו ונשאר דם והוסף אותו על הפר שנמצא הפסוק דם מהפר. קסבר גורעין המ"ם ומוסיפין אותו על הפר ודורשין אותו דם מהפר. וזהו שאמר רב יהודה השוחט צריך לקבל כל דם הפר מהפר. ואם קיבל דם הפר בכלי ונשפך מן הכלי ואספו כשר כי הכלי קידשו כבר. וזה שמועה מפורשת בשחיטת קדשים פרק שני. נתפזרה הקטורת ממלא חפניו מהו תיקו. ומיבעיא לן חישב בחפינת קטרת להקטירם למחר מהו, יליף מלא [מלא] מקומץ, מה קומץ פסל בה מחשבה, דתנן בתחילת מנחות הקומץ את המנחה להקטיר קומצה למחר פיגול וחייבין עליו, הכא בקטורת נמי פסלה בה מחשבה. וכן המחשב בחתיית גחלי המחתה מהו, ופשטינן לה מיהא דתנן בעדיות פרק (ו')[ח'] הוסיף ר' עקיבא הסולת והקטורת והלבונה והגחלים שאם נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן, ומדפסיל בהו טבול יום פסיל בהו נמי לינה, ומדפסלה בהו לינה פסלה בהו נמי מחשבה.